

Honkakubō Ibun - SEN NO RIKJŪ (Death of the Tea Master)

1989

záštita a podpora – všetky tri školy Senovcov

réžia KUMAI Kei

úloha Sen-no Rikjú: MIFUNE Toširó

úloha Honkakubóa: OKUDA Eidži

<https://www.youtube.com/watch?v=Ol40iOucyOI>

Sen-no Rikjú

(1522-1591)

byl zakladatel klasického čajového obřadu (*sadó* („cesta čaje“) nebo *čanoju* („horká voda na čaj“)), jak se v japonské kultuře zachoval dodnes. Jeho potomci dodnes vedou tři Senovské školy (proudy) čajového obřadu.

čajový obřad

Čajový obřad *sadó* je svým původem jedním ze způsobů zenové meditace. Spočívá v rituálně připravené nápoje *mačča* speciální bambusovou metličkou v široké misce, při čemž všichni zúčastnění – hostitel i hosté – jsou ponořeni do meditace za dodržování přísných společenských pravidel etikety.

Mačča (anglický přepis: *matcha*) je nejjemnější ze zelených čajů. Jde o jemný krásně zelený čajový prášek. Jeho zdrojem jsou nejjemnější první jarní výhonky čajovníků ze zastíněných plantáží (aby na ně nepálilo přímé slunce). Po napaření (aby si udržely krásnou zelenou barvu) a usušení se pak čaj upravuje ručně: čaj se mne mezi prsty a vydroluje se tak z lístků výplň, která je mezi jejich žilnatinou. Tato vydrolená hmota se pak mele (*mačča* = dosl. „mletý čaj“). Tento čajový prášek se nevaří, ale jenom se zalévá teplou (ne příliš horkou) vodou a rozšlehává metličkou *časen*.

zen (čínsky *čchan*)

Tato příprava čaje vznikla v Číně v tamějších čchanových (čín. *čchan*=jap. *zen*) kláštřech a spolu se zenovou praxí se dostala do Japonska. V Číně mezitím vymřela, zanikla, a tato příprava čaje se zachovala jenom v Japonsku. Tam se z ní postupně, kromě zenové meditace, stala i exkluzivní společenská zábava.

období „*Bojujících států*“ versus čaj jako prostředí míru

V těžkém staletém období samurajských válek (tzv. *Sengoku džidai* – „období Válčících států nebo knížectví“, 1567-1600) se čajový obřad, pořádaný v estetickém prostředí nevelké čajové chýše (*čašicu*) obklopené zahradou, stal jednou z mála příležitostí k míru a přátelskému posezení. Sen-no Rikjú byl laický zenový mnich a čajový mistr, kterého respektoval i vojenský vůdce 2. poloviny 16. století, Tojotomi Hidejoši (ke sklonku života titulovaný jako *Taikó-sama*).

evropský vliv – víno, sklený pohár (možná i vliv na čajový obřad)

moc světská (sjednotitel vojevůdce Tojotomi Hidejoši) vs symbolická (Sen-no Rikjú)

Sen-no Rikjú se prostřednictvím cesty čaje snažil vojevůdce Hidejošiho mírnit v jeho vojenských choutkách, a hlavně v expanzi do Koreje.

tragický osud Sen-no Rikjúa

Hidejoši nakonec Rikjúovu nepoddajnost nesnesl a „udělil mu smrt“ – tj. rozkázal mu spáchat *seppuku* (neboli lidově *harakiri*) jako formu trestu. Film se zabývá vzpomínkami Rikjúova učeníka, který se snaží zjistit, co a jak se vlastně s jeho mistrem stalo, a spolu s tím se odhaluje široký kontext doby kolem roku 1600 a vzpomínky na kruté období samurajských válek, kontrastované s esteticky hlubokým zpodobněním japonské přírody, architektury a samotného čajového obřadu.